

Cel szczegółowy 2.4: Ochrona środowiska

Potrzeby terytorialne Europy Środkowej

Wpływ taki jak zanieczyszczenie, użytkowanie gruntów, wydobycie zasobów naturalnych oraz obce gatunki inwazyjne stanowi coraz większe zagrożenie dla niezwykłego bogactwa krajobrazowego, walorów przyrodniczych, ekosystemów i różnorodności biologicznej na obszarze Europy Środkowej. Żeby przeciwdziałać temu trendowi, waloryzować i chronić środowisko naturalne, a także zapewnić ekologiczne przenikanie się różnych obszarów, niezbędne jest wypracowanie skoordynowanych sposobów podejścia, co jest także jednym z obszarów polityki Europejskiego Zielonego Ładu i zostało podkreślone w Strategii UE na rzecz bioróżnorodności 2030 r. Powyższe wymaga zintegrowanych sposobów podejścia do ochrony powietrza, wody i gleby, a także zaangażowania szeregu sektorów i interesariuszy, np. władz odpowiedzialnych za planowanie przyrodnicze i przestrzenne, obiektów wodnych, przemysłu i turystyki.

Działania w zakresie współpracy transnarodowej

W ramach niniejszego celu szczegółowego z Programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA wsparcie będzie przyznawane na działania z zakresu współpracy transnarodowej, które służą opracowaniu i realizacji strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń i działań pilotażowych służących bardziej efektywnej ochronie przyrody i bardziej zrównoważonemu zarządzaniu środowiskiem. Działania powinny koncentrować się na opracowaniu i wdrażaniu udoskonalonych polityk na rzecz ochrony środowiska, a także na opracowaniu wspólnych sposobów podejścia dostosowanych do szczególnych warunków lokalnych. Ekosystemy wykraczające poza granice (np. dorzecza rzek, korytarze ekologiczne itd.) powinny odnosić korzyści ze współpracy transnarodowej takiej jak już istniejące inicjatywy wielostronne, np. inicjatywa zielonych płuc Europy (Green Belt Initiative).

Konkretyzując, program będzie finansował działania w następujących dziedzinach (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Ochrona i odbudowa różnorodności biologicznej, w tym miejskich terenów zielonych
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, ekosystemów i obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000
- Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska (powietrza, wody, gleby, hałas, światło itp.) i jego wpływu na zdrowie ludzkie
- Zintegrowane zarządzanie środowiskiem i zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych
- Zrównoważone zarządzanie gruntami i planowanie krajobrazu, które optymalizują działalność człowieka z uwzględnieniem środków ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej

- Usługi ekosystemowe (np. wytwarzanie żywności i wody, czyste powietrze, korzyści rekreacyjne)
- Odbudowa zniszczonych ekosystemów
- Zrównoważona turystyka i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego

Przykłady wspieranych działań (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Doskonalenie ram politycznych w zakresie różnorodności biologicznej oraz wdrażanie strategii na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadnarodowym w celu ochrony i odbudowy ekosystemów oraz ochrony dzikiej fauny i flory
- Podnoszenie umiejętności i kompetencji interesariuszy na wszystkich poziomach polityki poprzez wymianę wiedzy i najlepszych praktyk w celu wspierania zintegrowanego zarządzania zasobami naturalnymi, takimi jak powietrze, woda i gleba, jak również opartych na przyrodzie rozwiązań w zakresie inwestycji infrastrukturalnych
- Wspieranie wdrażania polityk i strategii na rzecz ochrony krajobrazów kulturowych oraz włączanie interesów ochrony różnorodności biologicznej do zarządzania krajobrazem
- Łączenie zielonej i niebieskiej infrastruktury w skoordynowany sposób w celu budowy i wzmocnienia korytarzy ekologicznych i miejsc objętych ochroną na poziomie lokalnym, regionalnym i transnarodowym, co przyczyni się do ograniczenia fragmentacji przestrzeni przyrodniczej i przenikania się siedlisk ponad granicami państw
- Testowanie innowacyjnych rozwiązań technicznych służących odbudowie zniszczonych ekosystemów (np. rzek, bardzo zróżnicowanych krajobrazów, lasów) i rozszerzanie takich sposobów podejścia na wyższym poziomie terytorialnym
- Opracowanie i testowanie rozwiązań służących ocenie i doskonaleniu usług ekosystemowych i zwiększaniu świadomości decydentów politycznych w zakresie wartości ekosystemów na poziomie lokalnym i regionalnym, z uwzględnieniem ich funkcji w zakresie poprawy zdrowia i dobrobytu społeczeństwa poprzez np. dostęp do przyrody, sport na świeżym powietrzu i rekreację
- Wzmacnianie koordynacji zarządzania środowiskiem i ochrony przyrody na poziomie transnarodowym w ramach wielostronnych inicjatyw współpracy i takich struktur jak inicjatywa zielonych płuc Europy
- Rozwijanie transnarodowych sposobów podejścia do zrównoważonego wykorzystania gruntów w celu przeciwdziałania eksurbanizacji i testowanie nowatorskich sposobów podejścia do rewaloryzacji zanieczyszczonych terenów przemysłowych przez rewitalizację zniszczonych obszarów podmiejskich
- Wspieranie innowacyjnych rozwiązań, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów i zachęt, w celu przeciwdziałania degradacji gleby (w tym jej zagęszczaniu) i poprawy jej właściwości, np. poprzez zwiększenie zawartości materii organicznej w glebie

- Rozwijanie i testowanie zintegrowanych planów działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego (np. w zakresie monitorowania i ograniczania zanieczyszczenia) na poziomie lokalnym i regionalnym w celu stworzenia podstawy do przeciwdziałania i łagodzenia skutków zanieczyszczenia
- Budowa zdolności do zintegrowanego zarządzania ekosystemami wodnymi (np. przez harmonizację realizacji planów gospodarki wodnej w celu poprawy jakości wody w transgranicznych dorzeczach rzek lub przez stosowanie innowacyjnych technologii uzdatniania wody)
- Rozpowszechnianie dobrych praktyk i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań ukierunkowanych na obce gatunki inwazyjne i wzmacnianie praktyk zrównoważonego zarządzania środowiskiem (np. gospodarki leśnej, zarządzania jeziorami, zarządzania przyjaznego dla zapylaczy, zrównoważonych łańcuchów dostaw żywności)
- Opracowywanie i wdrażanie strategii i rozwiązań na rzecz zrównoważonej turystyki, które przyczyniają się do waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego Europy Środkowej (np. obszarów objętych ochroną, terenów podmokłych, krajobrazów), z wykorzystaniem metod partycypacyjnych oraz metod zapobiegających konfliktom

W ramach działań należy dążyć do synergii z europejskimi i krajowymi instrumentami, w szczególności z Europejskim Zielonym Ładem. Powinny one wykorzystywać wyniki innych programów, np. Horyzont Europa, LIFE i innych, a także wykorzystywać inwestycje realizowane na przykład z krajowych i regionalnych programów EFRR, InvestEU lub Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. W stosownych przypadkach należy również rozważyć synergie i komplementarność EFS+, np. w związku z rozwojem ekologicznych umiejętności i miejsc pracy, oraz z EFRROW w odniesieniu np. do zarządzania wodą i ochroną różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich.

Działania powinny ponadto uwzględniać dotychczasowe inicjatywy i zinstytucjonalizowane struktury współpracy na rzecz tworzenia wartości dodanej na wszystkich poziomach (np. Europejski Zielony Pas, konwencje dotyczące ochrony środowiska, Konwencja Karpacka, Konwencja Alpejska), jak również odpowiednie plany działań strategii makroregionalnych.

Planowane rezultaty

Działania w ramach współpracy transnarodowej przyczynią się do uczenia się polityk na wszystkich poziomach zarządzania, a także zwiększą zdolności do lepszego zarządzania ponadsektorową współzależnością ekosystemów i bioróżnorodnością, a także społeczno-gospodarczymi skutkami ich degradacji. Działania transnarodowe będą przyczyniać się do eliminowania luk w polityce w celu stworzenia całościowych i spójnych ram dla ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego w Europie Środkowej. Pilotażowe wdrażanie nowych rozwiązań i transfer dobrych praktyk będą przyczyniać się do zmniejszania barier w realizacji działań z zakresu ochrony i odbudowy środowiska naturalnego. W rezultacie uwolnione zostaną środki finansowe i wykorzystane dodatkowe fundusze na budowę zielonej infrastruktury.